

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเด็นคำถามเกี่ยวกับ “การศึกษาอาทอลิก” ในกระบวนการของพัฒนศึกษา มีความสำคัญต่อการศึกษาของชาติและการพัฒนาประเทศมากน้อยเพียงใด มีกระบวนการชี้ให้เห็น บทบาทและความสำคัญอย่างไร เป็นสิ่งที่ควรศึกษาวิเคราะห์ในลักษณะทบทวนถึงความสำคัญที่มีผลกระทบต่อพัฒนาสังคมไทย ในลักษณะการศึกษาเจาะลึกกระบวนการศึกษาเอกชนที่มี บทบาทกับสังคมไทยมาโดยตลอดและต่อเนื่องจนปัจจุบัน (วุฒิชัย มูลศิลป์ และลดาวัลย์ พวงนิล, 2532)

ปัจจุบันแนวคิดและนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาเอกชนที่เคยแตกต่างกันใน ลักษณะเป็น “การแบ่งเบาภาระการจัดการศึกษาของรัฐ” กับ “การร่วมรับภาระ การจัดการศึกษาของ รัฐ” นั้น ดังที่ปรากฏชัดเจนในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2503 พ.ศ. 2520 และ พ.ศ. 2535 ซึ่ง สะท้อนให้เห็นชัดเจนในได้เปลี่ยนไปตามกระแสการพัฒนาของโลก คือ ทุกคน ทุกสังคมมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แสดงว่า รัฐเห็นความ สำคัญ และยอมรับการศึกษาเอกชนในการร่วมมือกับรัฐจัดการศึกษาสำหรับประชาชนอย่างแท้จริง ทั้งในด้านนโยบาย การนำไปปฏิบัติ และการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาเป็นเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาของชาติเกิดประโยชน์แก่ของประชาชนมากที่สุด แนวคิดดังกล่าว สอดคล้องกับข้อเสนอแนะในผลงานวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของเอกชน” ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2532 ในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้คือ เรื่อง “พัฒนาการของการศึกษาเอกชน” โดย วุฒิชัย มูลศิลป์ และลดาวัลย์ พวงนิล(2532) เรื่อง “ปัจจัยที่ ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของโรงเรียนเอกชน” โดยจุมพล พูลภัทรชีวิน(2532) เรื่อง “รายได้รายจ่ายของ โรงเรียนเอกชน” โดย สุกัญญา นิลธำรง (2532) เรื่อง การเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน และสภาพแวดล้อมทางบ้านระหว่างนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนที่มีประสิทธิภาพสูง และ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่ำในกรุงเทพมหานคร” โดยสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ(2532) เรื่อง “ผลกระทบของการศึกษาเอกชนต่อสังคมไทย” โดย ประยูร ศรีประสาธน์ และคณะ(2532) และส่วนหนึ่งของชุดการศึกษาวิจัยประกอบการพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เรื่อง “การศึกษาพื้นฐาน” โดย กมล สุคประเสริฐ(2541) เรื่อง “บทบาทของชุมชนกับการศึกษา” โดยวิจิต นันทสุวรรณ และจ่านงค์ แรกพินิจ (2541) เรื่อง “ทรัพยากรเพื่อการศึกษา” โดยชัยอนันต์ สมุทรวณิช (2541) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลจากทำประชาพิจารณ์ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ในปี พ.ศ. 2541 รวมทั้งการจัดทำประชาพิจารณ์โดยสมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก(ประเทศไทย) เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2541 สรุปผลการประชาพิจารณ์และการสำรวจความคิดเห็นประชาชนพบว่าการศึกษาของชาติต้องมุ่งประ โยชน์สูงสุดเพื่อประชาชน(การศึกษาคาทอลิก,สมาคมสภา,2541) และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวรัฐจึงกำหนดให้ทุกสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งแสดงว่า เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทมากขึ้นต่อการศึกษาของชาติในอนาคต

จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาเอกชน (วุฒิชัย มูลศิลป์,2532) พบหลักฐานว่า การศึกษาคาทอลิกได้เริ่มจัดการศึกษาสำหรับประชาชนในประเทศไทย โดย คณะมิชชันนารีในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยได้รับพระบรมราชานุญาต และการสนับสนุนจาก สมเด็จพระนารายณ์ ในปี พ.ศ. 2208 เป็นการศึกษาในรูปแบบระบบโรงเรียน และเป็นต้นแบบการศึกษาในระบบของประเทศ หลังจากนั้นได้ปิดกิจการไป เนื่องจากไทยเสียกรุงอยุธยาแก่พม่า ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2310 ต่อมาได้รื้อฟื้นขึ้นใหม่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และดำเนินกิจการเรื่อยมาจนถึงเวลาปัจจุบันนี้ ปรากฏว่าโรงเรียนคาทอลิกเป็นที่นิยมของผู้ปกครอง และสังคมอย่างมากต่อเนื่องมาโดยตลอด แต่เอกสารและหลักฐานข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิกนั้นมีน้อย เท่าที่ปรากฏหลักฐานพอสรุปได้ดังนี้

1. สมัยอยุธยา ในยุคสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ได้ทรงเจริญพระราชไมตรี และความสัมพันธ์กับชาวตะวันตกอย่างมาก ทรงส่งเสริมสนับสนุนให้มิชชันนารีชาวฝรั่งเศสจัดการศึกษาแก่ประชาชน เด็กและเยาวชนไทยจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้มิชชันนารียังจัดการศึกษาแก่สตรีในสมัยนั้น โดยมีหลักฐานว่ามีจำนวนที่มากกว่าจัดให้กับเด็กชาย ในขณะเดียวกัน สมเด็จพระนารายณ์ ยังได้ทรงมอบหมายให้คณะมิชชันนารีรับหน้าที่เป็นสื่อกลางติดต่อสัมพันธ์ไมตรีทางการทูตกับพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 กษัตริย์แห่งประเทศฝรั่งเศส เพื่อให้ฝรั่งเศสเป็นประเทศกันชนระหว่างประเทศสยามกับประเทศโปรตุเกส และฮอลันดา การจัดการศึกษาของมิชชันนารีดังกล่าว เป็นการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งนับเป็นครั้งแรกของการศึกษาในระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นในประเทศไทย (Khoi, J. van, 1972: 55-73; Chumsriphan, S. 1990: 43-46)

2. สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริว่า “วิธีการหนึ่งที่จะรักษาประเทศให้อยู่รอดปลอดภัยนั้น จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ เข้าใจระบบงานต่าง ๆ ของตะวันตก และรับเอามาปรับปรุงใช้กับระบบงานในประเทศโดย วิจารณ์ญาณ...แต่อย่าให้นับถือเลื่อมใสไปทีเดียว..”(ทิพากรวงศ์,เจ้าพระยา,2514:เล่ม2 :188) พระกระแสดำริดังกล่าว นับเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการศึกษาเอกชนอีกครั้งหนึ่ง เป็นการยอมรับเอาการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนของกรุงรัตนโกสินทร์(โกวิท วงศ์สุรวัฒน์,2529:5-17;Chumsriphan,S. 1990:106-110) และในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ได้ทรง พระราชทานุญาตให้มิชชันนารี ชาวฝรั่งเศส จัดตั้งโรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ เพื่อส่งเสริมการศึกษา

และการรักษาพยาบาลแบบตะวันตกในประเทศไทย จากนั้น เอกชนหลายฝ่าย เช่น มิชชันนารีชาวอเมริกัน (Norland, Patricia & staff., 1997:18-23) ชาวจีน และชาวไทยบางคนได้ดำเนินการจัดการศึกษาแก่ประชาชน ซึ่งรัฐได้เห็นชอบให้จัดการศึกษาอย่างเสรี โดยไม่มีการควบคุม ยกเว้นบางสถานการณ์ บางช่วงเวลา มีการควบคุมบ้างคือในสมัยรัชกาลที่ 6 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2464 เป็นต้นมา เนื่องจากมีปัญหาทางด้านการเมือง และได้ผ่อนคลายลงเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนคาทอลิกได้จัดการศึกษาที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศมากมาย ได้ผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อรับใช้สังคมและพัฒนาประเทศ เลื่อนสถานภาพบุคคลจากชนชั้นล่างเป็นชนชั้นกลางมากขึ้น จนเป็นที่นิยมของประชาชนมากมายจึงมีการขยายตัวทั่วไปทั้งในเขตพระนครและต่างจังหวัด

3. สมัยรัชกาลที่ 5-8 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริ และส่งเสริมการศึกษาให้แก่ประชาชน และเยาวชน เพื่อมุ่งผลิตและพัฒนาบุคลากรมารับราชการซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย มีความเจริญก้าวหน้าเท่าเทียมอารยประเทศ (Wyatte, David K., 1969:iv-ix, 63-64,74) ซึ่งการจัดการศึกษาภายในประเทศ และการส่งคนที่มีความสามารถไปศึกษาต่อต่างประเทศ หรือการศึกษาภายในประเทศนั้น พระองค์ทรงเห็นชอบ และมอบหมายให้มิชชันนารีชาวอเมริกัน และฝรั่งเศสดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียน เพื่อให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ควบคู่กับการจัดตั้งโรงเรียนของรัฐ เพื่อให้มีปริมาณเพียงพอที่จะให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยทั่วไป

ในปี พ.ศ. 2420 บาทหลวงคอลอมเบต์ (Fr.Colombat) ได้จัดตั้งโรงเรียนอัสสัมชัญสอนเป็นภาษาไทยและฝรั่งเศส สำหรับเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2428 ได้ทำพิธีเปิดโรงเรียนอย่างเป็นทางการ มีนักเรียนจำนวน 33 คน ต่อมาเพิ่มเป็น 80 คน และ 130 คน ในปี พ.ศ. 2429 ซึ่งได้เริ่มก่อสร้างอาคารเรียน ได้ถวายฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทั้งสองพระองค์ได้พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ รวม 75 ชั่ง (6,000.- บาท) พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ได้ร่วมเสด็จพระราชกุศลครั้งนี้ด้วย (ศตวรรษอัสสัมชัญนุสรณ์, 2528 :1) และในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2430 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ วางศิลาฤกษ์อาคารตึกหลังแรกของโรงเรียน (Khoi, J. Van, 1972: 84-89; ประยูร ศรีประสาธน์ และคณะ, 2532: 16-19) ปี พ.ศ. 2434 นักเรียนของโรงเรียนอัสสัมชัญสอบชิงทุนพระราชทานไปศึกษาต่อต่างประเทศ 3 คน ได้อันดับที่ 2, 3 และ 4 จึงเป็นสิ่งยืนยันถึงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนบรรดาข้าราชการและผู้ปกครองได้ให้ความนิยม และชื่นชมในความสำเร็จของโรงเรียนเป็นอย่างมาก

ปี พ.ศ. 2448 คณะนักบวชหญิง ภคินีเซนต์ ปอล เดอ ชาร์ตร์ได้เข้ามาดำเนินการสอนเยาวชนหญิง จัดตั้งโรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ ซึ่งนับเป็นโรงเรียนกลุ่มแรกของการศึกษา

สำหรับเยาวชนหญิงในสมัยรัตนโกสินทร์ หลังจากที่มิชชันนารีชาวฝรั่งเศสได้เคยจัดสอนมาใน สมัยอยุธยา ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ เริ่มในปี พ.ศ. 2205 (Khoi, J.van,1972:91-92) และในปี พ.ศ. 2471 คณะภคินีออร์สุลิน ได้จัดตั้งโรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย สอนเยาวชนหญิงอีกแห่งหนึ่ง ในปีแรกมีนักเรียนจำนวน 64 คน หลังจากนั้นเพิ่มจำนวนขึ้นเป็น 100 คนเศษ ที่สำคัญคือในปี พ.ศ. 2473 สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี ขณะดำรงพระยศเป็นหม่อมสังวาลย์ มหิดล ได้ทรงนำ พระราชโอรสคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ซึ่งขณะนั้นดำรงพระยศเป็น พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอานันทมหิดล เข้าเรียนชั้นอนุบาล และในปี พ.ศ. 2476 ได้ทรงนำ พระราชโอรสอีกพระองค์หนึ่ง คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดช มาเข้าในโรงเรียน แห่งนี้ (สมาคมนักเรียนเก่าโรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย, 2550 เล่ม 1) และยังได้จัดตั้งโรงเรียน สำหรับเยาวชนหญิงอีกแห่งที่จังหวัดเชียงใหม่ คือโรงเรียนเรยีนาเชลี วิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2474 นับเป็นการผลักดันสำคัญสำหรับการบุกเบิกพัฒนาการศึกษาสำหรับสตรีในประเทศไทย (ประยูร ศรีประสาธน์ และคณะ, 2532 : 8-10)

4. สมัยรัชกาลที่ 9 โรงเรียนเอกชนคาทอลิกได้มีการขยายตัวและพัฒนาจนเป็นที่ นิยมของผู้ปกครองอย่างมาก ได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาได้ดี มีคุณภาพ จำนวนโรงเรียนได้เพิ่มขึ้นเป็น 311 แห่งในปี พ.ศ. 2540 มีนักเรียนจำนวน 452,624 คน ครูอาจารย์ จำนวน 21,125 คน (การศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย, 2541:354)

ในช่วงปี พ.ศ 2530-2540 การศึกษาเอกชนได้พัฒนาอย่างมาก และได้รับการ ยอมรับว่า เป็นกำลังร่วมของรัฐเพื่อการพัฒนาประเทศ แนวคิดทางนโยบายได้เปลี่ยนแปลง อีกครั้งหนึ่ง เมื่อแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2535 ข้อ 18 หมวด 3 ระบุว่า “รัฐจะส่งเสริมให้เอกชน จัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้นโดยอิสระ คล่องตัวในการบริหารวิชาการและพึ่งตนเองได้ โดย สนับสนุนด้านวิชาการ ทรัพยากร อำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน และการรับรองมาตรฐาน อีกทั้งให้ภาคเอกชนและชุมชนเพิ่มบทบาทในการจัดการศึกษา ส่งเสริม หรือสนับสนุนให้ สถานประกอบการจัดการศึกษาและฝึกอบรมทักษะสำหรับการประกอบอาชีพ (คณะกรรมการการ ศึกษาแห่งชาติ, 2535) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8(พ.ศ. 2540-2544) ได้ย้ำถึงการเพิ่ม บทบาท และโอกาสให้ภาคเอกชนร่วมมือมากขึ้นในการจัดการศึกษาของชาติ ทำให้ภาคเอกชนยังมี ความหวังในการจัดการศึกษาและบทบาทในการพัฒนาสังคมและประเทศ ร่วมกับการศึกษาภาครัฐ ต่อไปอย่างเห็นอนาคต เพราะแสดงว่ารัฐได้ยอมรับคุณค่า และบทบาทของการศึกษาเอกชนมากขึ้น แม้จะเป็นเวลาอันยาวนานที่การศึกษาเอกชนได้ดำเนินการด้วยความลำบาก และพยายามการจัดการ ศึกษาอย่างต่อเนื่อง จนที่สุดเป็นการศึกษาที่มีบทบาทร่วมรับภาระการจัดการศึกษากับภาครัฐใน รูปแบบต่าง ๆ ทุกระดับ

ปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ

ฉบับนี้มากที่สุด ที่มีเนื้อหาสาระเน้นสิทธิและบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมการบริหารปกครองประเทศมากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับใด ๆ ที่ผ่านมา สาระของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้เน้นบทบาทและความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาคน หรือประชาชนเป็นแกนสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังมาตราที่ 43 ให้รัฐจัดการศึกษาโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายในการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตราที่ 81 และ 289 เน้นให้รัฐเอาใจใส่ต่อคุณภาพการศึกษาและศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ดังนั้นแนวโน้มของการจัดการศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบจากรวมศูนย์ที่หน่วยงานของรัฐ มาเป็นภาระรับผิดชอบร่วมกันของท้องถิ่นและเอกชนมากขึ้น และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 43 กำหนดให้การบริหารและการจัดการศึกษาเอกชนให้มีความเป็นอิสระ... ส่งผลให้เอกชนต้องเข้ามาร่วมรับภาระและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยรัฐทำหน้าที่กำกับและติดตามให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ มากกว่าการควบคุมหรือรวบอำนาจไว้ส่วนกลางดังเช่นที่ผ่านมา

เหตุผลสนับสนุนนโยบายด้านการศึกษาเอกชนดังกล่าวนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนโยบายด้านการศึกษาเอกชน พบว่าเป็นการจัดการศึกษาที่เป็นประโยชน์ และเกิดผลดีดังนี้คือ 1) การศึกษาเอกชนสามารถช่วยให้รัฐประหยัดงบประมาณรายจ่ายจำนวนมาก คือ ถ้ารัฐจัดการศึกษาเองต้องใช้จ่ายเป็น 10 เท่าของการให้เงินอุดหนุนการศึกษาแก่โรงเรียนเอกชน 2) การศึกษาของโรงเรียนเอกชนที่มีคุณภาพ ได้พัฒนาเยาวชนจำนวนมากนับล้าน ๆ คน และมีบทบาทในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศไทย รวมทั้งการให้การศึกษแก่ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสในสังคมเป็นจำนวนมาก ในลักษณะโรงเรียนการกุศล โรงเรียนเก็บค่าเล่าเรียนต่ำ ฯลฯ 3) โรงเรียนเอกชนที่มีคุณภาพสูง เป็นที่นิยมของผู้ปกครอง สามารถผลิตนักเรียนจำนวนมากออกไปประกอบอาชีพ และมีบทบาทในวงการอาชีพต่าง ๆ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและการเมือง จนเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2536: 6, จำรัส นองมาก, 2538: 49 - 50)

เมื่อพิจารณาในกระบวนการน่านโยบายไปปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับนโยบาย และมาตรการส่งเสริมการศึกษาเอกชนพบว่ายังขาดความแน่นอน และชัดเจนในการกำหนดสัดส่วนการจัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณ และด้านการจัดการศึกษาของรัฐและเอกชนที่ไม่สัมพันธ์กัน เมื่อรัฐมีงบประมาณมาก ก็ขยายการจัดการศึกษาอย่างเต็มที่ โดยไม่คำนึงถึงโรงเรียนเอกชน โดยเฉพาะ การควบคุมของรัฐเกี่ยวกับโรงเรียนเอกชน ทำให้เกิดความแตกต่างด้านมาตรฐานการจัดการศึกษา อันเนื่องมาจากข้อจำกัดทางการเงินในการบริหาร ซึ่งยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างแท้จริง (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2518:138; อมรชัย ตันติเมธและคณะ, 2521:118) สถานภาพการศึกษาเอกชน จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาว่าจะจัดการศึกษาในลักษณะใด เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการศึกษาเอกชนที่ดีสำหรับ

ประเทศ ทั้งนี้เพราะในแง่การจัดการศึกษาสำหรับประชาชน โรงเรียนเอกชนก็เสมือนกับโรงเรียนรัฐ (เสนห์ จามริก, 2528:501) และเมื่อได้ศึกษาความเป็นมา การจัดการศึกษา พัฒนาการและผลงาน วุฒิชัย มูลศิลป์ และลดาวัลย์ พวงนิล (2532 : 230,237) ได้เสนอว่าการจัดการศึกษาของเอกชนจะสามารถดำเนินการช่วยเหลือภาครัฐในการจัดการศึกษาได้อย่างแน่นอน เพราะรัฐมีข้อจำกัดทางงบประมาณและทรัพยากรเสมอ

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาคาทอลิกกับการพัฒนาสังคมไทย จึงมีความสำคัญ เพราะยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิกอย่างเป็นระบบมาก่อนเลย อีกประการหนึ่ง การศึกษาคาทอลิกเป็นการจัดการศึกษาที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเองอย่างชัดเจน และมีบทบาทในสังคมไทยมาเป็นเวลานาน เป็นการศึกษาต้นแบบของการศึกษาในระบบของประเทศ ที่มีคุณภาพ เป็นที่นิยมของสังคม ผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลสำหรับการกำหนด และพัฒนานโยบายการศึกษา และการจัดการศึกษาทั้งในระดับท้องถิ่นและประเทศ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิก โดยศึกษาถึง คุณลักษณะทั้งในภาพรวม และลักษณะเฉพาะของการศึกษาคาทอลิก ที่มีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาไทย และการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ มุ่งเน้นด้านการศึกษาการพัฒนาสังคมไทยในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทยว่า การศึกษาเอกชนคาทอลิกที่ผ่านมามีนัยสำคัญในเชิงพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และในอนาคตการศึกษาเอกชนคาทอลิกจะเป็นเช่นไร โดยเฉพาะในส่วนที่สัมพันธ์กับการพัฒนาสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของการศึกษาคาทอลิก กับการพัฒนาสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาภารกิจ และอนาคตภาพของการศึกษาคาทอลิก กับการพัฒนา

สังคมไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิกทั้งระบบ โดยจะเน้นศึกษา วิวัฒนาการ ปรัชญาการศึกษา บทบาท นโยบายการจัดการศึกษา ระบบการศึกษา หลักสูตรและเนื้อหาวิชา การพัฒนาบุคลากร และอนาคตที่น่าจะเป็นของการศึกษาเอกชนคาทอลิกในบริบทของการศึกษาแห่งชาติและสังคมไทย ซึ่งเป็นการเจาะลึกเฉพาะส่วนหนึ่งในภาพรวมของการศึกษาเอกชนทั้งหมด ซึ่งเป็นสถานศึกษาคาทอลิกจำนวน 299 แห่ง (การศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย, 2543: 264) สถาบันที่จัดการศึกษานอกระบบ การฝึกอบรมเยาวชน กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดและสมาชิกผู้บำเพ็ญประโยชน์ การถ่ายทอด กระบวนการกล่อมเกลาทางสังคม และการ

ถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยบุคคล องค์กรและสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเอกสารเชิงประวัติศาสตร์และการวิจัยอนาคต และเป็นงานวิจัยที่มีขอบเขตกว้างขวางมาก จึงต้องกำหนดขอบเขตการศึกษาในภาพรวมของการศึกษาคาทอลิกกับการพัฒนาสังคมไทยมากกว่าการศึกษาเฉพาะด้าน

ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากเป็นการวิจัย 2 แบบในงานเดียวกัน จึงมีข้อจำกัดของการวิจัย 2 ลักษณะคือ

1. ข้อจำกัดของการศึกษาวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ มีข้อจำกัดทางข้อมูล และการตีความหมายเชิงวัตถุวิสัยที่ต้องได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือการตีความที่มีวิจารณ์ญาณที่เที่ยงตรง ดังนี้

1.1. ผู้วิจัยไม่สามารถจะควบคุมเหตุการณ์หรือข้อมูลได้

1.2. ข้อมูลปฐมภูมิ(Primary Sources) เป็นสิ่งที่หาได้ยากมาก และการใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ที่หาได้ก็จำเป็นต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงด้านระเบียบวิธีทางวิจัย

1.3. ความเพียงพอของข้อมูล เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะทำให้หาข้อสรุปหรือบทสรุปที่ดีได้ และบางครั้งไม่สามารถได้ข้อมูลที่เพียงพอหรือมีคุณภาพ ทำให้ต้องจำกัดขอบเขตหรือกำหนดเวลาที่เหมาะสม พอเพียงให้กับหัวข้อวิจัย

การศึกษาวเคราะห์ข้อมูลที่ดีและสามารถได้ข้อมูลหรือบทสรุป ในบางกรณีขึ้นอยู่กับวิจารณ์ญาณของผู้วิจัย หรือความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งจะเป็นผู้ตัดสินใจตีความ

2. ข้อจำกัดของการวิจัยอนาคตแบบ EDFR เป็นการศึกษาจากกลุ่มบุคคลที่คัดเลือกแบบมีคุณสมบัติเฉพาะ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์ด้านการศึกษาคาทอลิก ด้านการศึกษาที่เกี่ยวกับสังคมและการพัฒนา ด้านการศึกษาทางประวัติศาสตร์และปรัชญาการศึกษา ด้านการศึกษาภาครัฐและเอกชน เป็นผู้ให้ข้อมูล ผลการศึกษาวิเคราะห์จึงเป็นภาพรวมและแนวโน้มจากกลุ่มบุคคลดังกล่าว ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความคิดเห็นและประสบการณ์หลากหลายแตกต่างกัน มีบทบาทระดับสูงในการจัดการศึกษาปัจจุบัน อาจเป็นตัวแทนความคิดเห็นที่ไม่ครอบคลุมความคิดเห็นของนักการศึกษาและนักการศึกษาคาทอลิกอย่างกว้างขวางทั่วประเทศได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาคาทอลิก หมายถึง การศึกษาที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ การถ่ายทอด และกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคม และวัฒนธรรม ที่มุ่งให้บุคคลได้พัฒนาตนครบเต็มตามศักยภาพของชีวิต เป็นบุคคลที่ดี มีคุณธรรมตามแนวคิดและปรัชญาการศึกษาคาทอลิก หรือหลักพระคริสตธรรม ทั้งนี้จะครอบคลุมถึงการจัดการศึกษาคาทอลิกในทุกรูปแบบของการศึกษาสำหรับประชาชน และการอบรมเยาวชน โดยคณะบุคคล สถาบันการศึกษาหรือองค์กรของพระศาสนจักรคาทอลิก องค์ประกอบหลักของการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิก หมายถึง

1. ปรัชญาและนโยบายการศึกษา
2. ระบบหรือกระบวนการทัศน์การจัดการศึกษา
3. หลักสูตร เนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนการสอน
4. การอภิบาลและพัฒนาบุคคล

การพัฒนาสังคมไทย หมายถึง การยกระดับความเป็นอยู่ การขจัดความยากจนหรือเลื่อนระดับฐานะทางสังคม และการขยายบริการทางสังคม เป็นผลที่ได้หรือผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง บางครั้งอาจจะส่งผลให้การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ดีขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในสังคม มีการเคลื่อนย้ายช่วงชั้นทางสังคม มีการกระจายโอกาสการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการของชุมชน สังคมหรือประเทศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิกกับการพัฒนาสังคมไทย จะได้ข้อมูล และแนวโน้มที่จะเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ดี สำหรับกระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษาของคาทอลิกในประเทศไทย